

Čaplovič, Dušan

Archeologický výskum zaniknutej stredovekej dediny v Svinici, okr. Košice-vidiek

Archaeologia historica. 1978, vol. 3, iss. [1], pp. 19-[29]

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139208>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

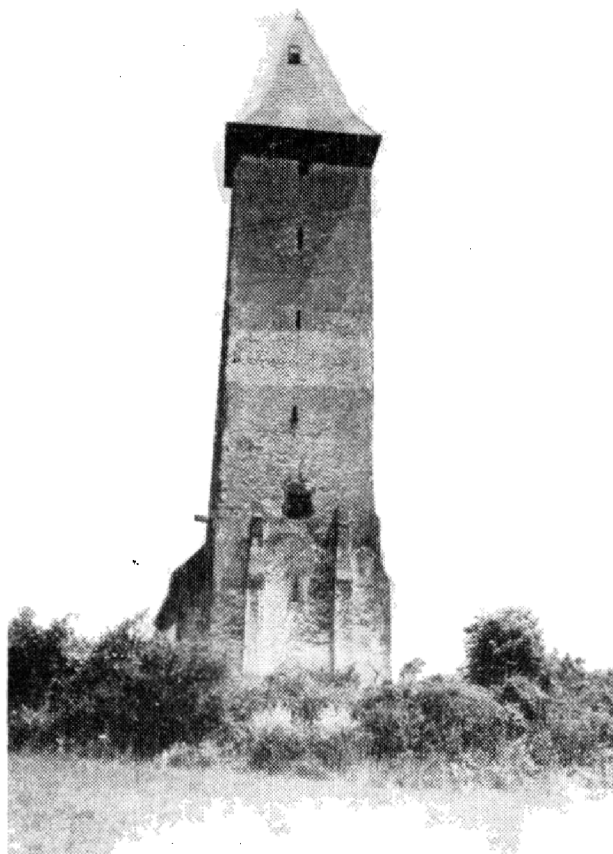
Archeologický výskum zaniknutej stredovekej dediny v Svinici, okr. Košice-vidiek

DUŠAN ČAPLOVIČ

V roku 1972 začalo stredisko SÚPSOP-u v Prešove realizovať pamiatkový zámer záchrany sakrálnej stavby v katastri obce Svinica, okr. Košice-vidiek (obr. 1). Pri úprave terénu severne od stojacej sakrálnej stavby sa narazilo na náhrobné kamene a narušili sa stredoveké hroby. V záujme komplexnejšieho poznania interiéru a okolia sakrálnej stavby pristúpilo Východoslovenské múzeum v Košiciach a SÚPSOP, stredisko Prešov, v roku 1975 k záchrannému výskumu, ktorý neskôr prerástol do systematického výskumu a pokračoval aj v roku 1977 skúmaním neďalekej stredovekej dediny.

Sakrálna stavba sa nachádza na vyvýšenom mieste v polohe Na hore, severne od dnešnej dediny. Z východnej strany uzaviera Košickú kotlinu pásmo Slanských vrchov (Karniš—Kvitkovič, 1970, s. 103—118).

Sakrálna stavba a príľahlá stredoveká dedina patrili rodu Abovcov. Prvý raz je objekt doložený v r. 1276. Od druhej polovice 14. storočia je v rukách

Obr. 1. Svinica, okr. Košice-vidiek. Pohľad na sakrálnu stavbu s vežou. Foto O. Takáč.

Obr. 2. Svinica, okr. Košice-vidiek. Románsky vstupný portál a okno. Foto D. Čaplovič.

Perényiovcov. Od r. 1601 dedina spomínaná ako súčasť trebišovského hradného panstva mala 55 poddaných. Poslednými zemepánmi boli Szirmayovci. Sakrálna stavba patrila rádu paulínov (Magyarország . . ., 1896, s. 275; Vályi, 1799, s. 413, Súpis pamiatok . . ., 1969, s. 224—226), neskôr sa dostala do vlastníctva kalvínskej cirkvi, ktorej patrila až do začiatku rozsiahlej rekonštrukcie. V budúcnosti bude slúžiť na kultúrno-osvetové účely ako vysunutá expozícia Východoslovenského múzea v Košiciach.

Pôvodne románsky kostol bol neskôr prestavaný, o čom svedčí neskorogotické presbytérium. Na severnej strane je objekt nachýlený a prispôbený terénu. Z románskej sakrálnej stavby sa zachovalo na južnej strane jedno okienko, vstupný portál a nad portálom trojuhlový štít so stúpajúcim oblúčkovým vlysom (obr. 2). V interiéri sú na južnej strane zvyšky malieb zo 14.—15. storočia. Sčasti zachovaná sgrafitová dekorácia exteriéru (fasády) pochádza zo 16. storočia.

Archeologický výskum sa začal v interiéri a v okolí sakrálnej stavby v roku 1975 a mal za úlohu zistiť pôdorys románskeho kostola, jeho datovanie, prípadne chronologickú nadväznosť jednotlivých prístavieb, chronologické zaatrienie veže a románskej sakrálnej stavby a datovanie používania stredovekého cintorína. Výskum pokračoval v roku 1976, keď sa začalo aj s odkrývkou stredovekej dediny severne od sakrálnej stavby (predbežné výsledky jednotlivých etáp výskumu sú publikované v zborníku Archeologické výskumy . . . 1976; 1977).

V interiéri kostola sme volili archeologickú metódu postupu, a to sondou I/75, ktorá prešla po celej dĺžke interiér veže, lode a presbytéria. V mieste západného a východného románskeho uzáveru sme postupne preskúmali celú plochu, podobne sme skúmali južnú časť interiéru veže a predĺženie lode na západ. V okolí kostola sme plošnou odkrývkou systematicky preskúmali severnú časť stredovekého cintorína, priestor na západ od veže a časť kamennej ohrady na východ od polygonálnej apsidy.

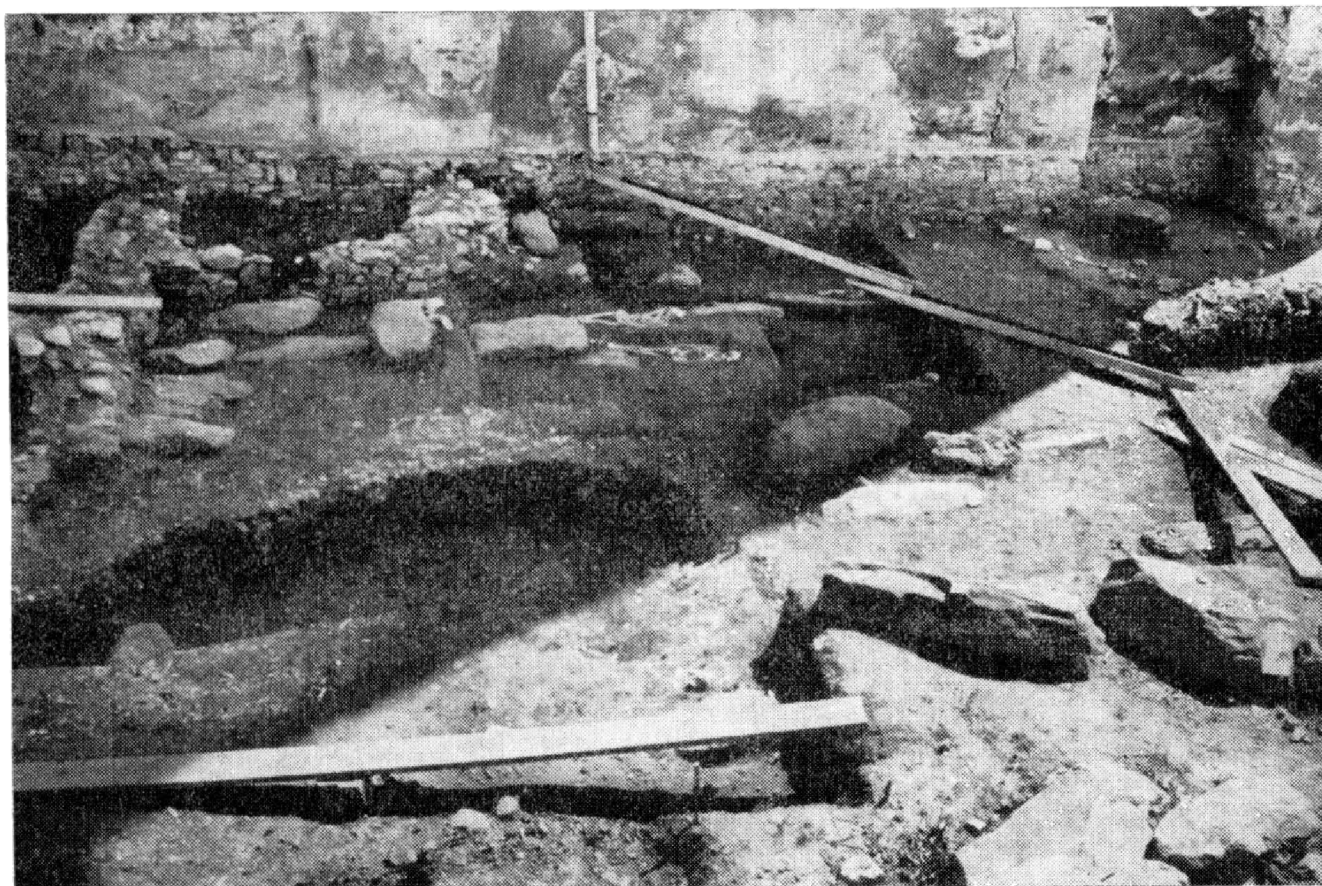
Pôdorys románskeho kostola mal svetlosť $13,60 \times 7,20$ m. Celý pôdorys sme mohli rekonštruovať podľa základov z obrovských kameňov; len v južnej časti polkruhového východného uzáveru sa zachovalo aj nadzákladové kvádrikové murivo. Obrovské kamene sa nachádzali v základoch po celom obvode románskej stavby. Severná stena lode bola zo statických dôvodov viac ráz prestavaná (v tejto časti sa zachovalo kvádrikové murivo len ojedinele) a na severnej strane bola taktiež v neskoršom období vybudovaná prístavba (kaplnka?).

Na základe systematického výskumu sa nám podarilo datovať jednotlivé vývojové etapy prestavby kostola. K pôvodnému jednolodovému románskemu kostolu pribudovali v období vrcholného stredoveku vežu (v neskoršom období nadstavanú do terajšej podoby) a súčasne predĺžili loď na západ (začiatky výstavby veže a predĺženie lode môžeme datovať už do 14. storočia). Neskoršie celú stavbu rozšírili o polygonálnu apsidu smerom na východ. Tým sa dovŕšila prvá etapa prestavby celého objektu v gotizujúcom výtvarnom slohu. Naše konštatovanie o chronologicky jednotnej stavebnej vývojovej etape veže a predĺženia lode na západ opierame o zistené previazanie základov veže a lode, ako aj o narušenie niektorých kostrových hrobov stavebnou činnosťou. Týmto opierame doterajší názor, že veža tvorila samostatný celok a slúžila ako panské feudálne sídlo a že až v neskoršom období pri prestavbe sa stala súčasťou sakrálnej stavby (Súpis pamiatok . . ., 1969, s. 224—226). Výstavbu polygonálneho uzáveru datujeme do 15. až prvej polovice 16. storočia.

Severná prístavba, objavená až pri systematickom archeologickom výskume, bola postavená až v neskoršom období, pravdepodobne v priebehu 16. a

Obr. 3. Svinica, okr. Košice-vidiek. Stredoveký kostrový cintorín. Foto O. Takáč.

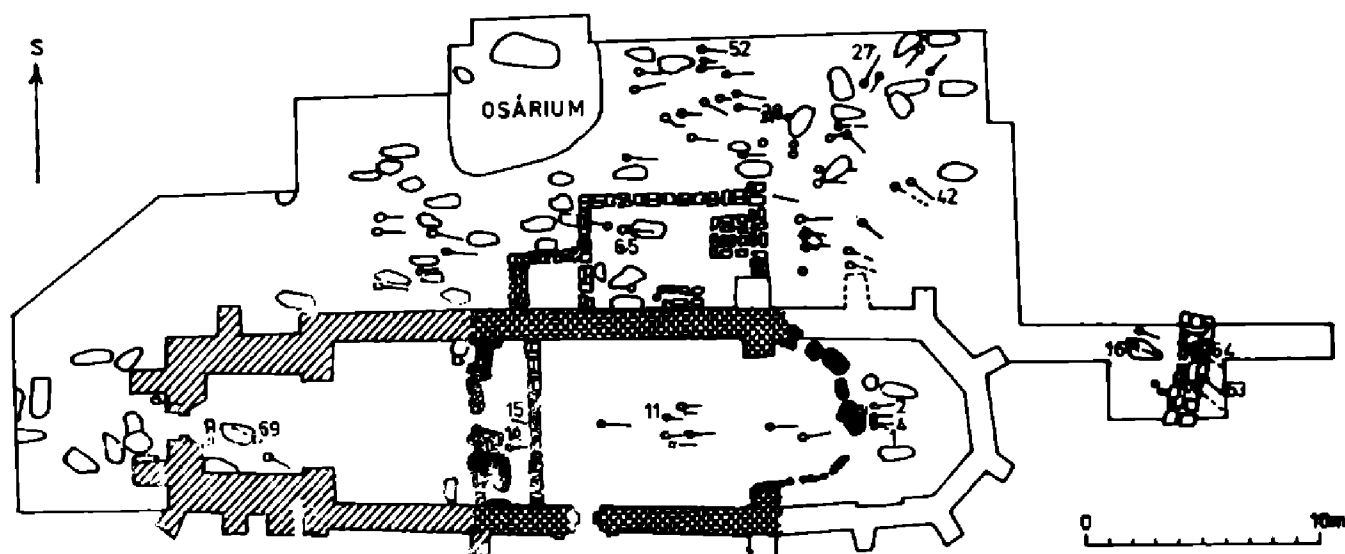

Obr. 4. Svidnica, okr. Košice-vidiek. Náhrobné kamene a časť osária. Foto O. Takáč.

17. storočia, ale iste skôr, ako sa robili niektoré statické úpravy narušenej stavby, napr.: budovanie dvoch mohutných operákov, ktoré korešpondujú s triumfálnym oblúkom v interiéri stavby. Základy vybudované až po gotizujúcej prestavbe sa objavili v interiéri stavby. Ich funkčnosť nemožno doteraz jednoznačne určiť, vylúčiť však možno ich spojenie s románskou sakrálnou stavbou. Základy prekryli dva stredoveké hroby korešpondujúce s horizontom ďalších kostrových hrobov datovaných mincou Ferdinanda I., ktorá sa našla v ústach dieťaťa v hrobe 11. Túto stavebnú fázu datujeme do 17.—18. storočia. Ďalšie detské hroby sme odkryli v presbytériu kostola (hroby 1 a 2). V interiéri sme zistili jediný hrob prekrytý náhrobným kameňom (hrob 69), žiaľ, bez sprievodného datovacieho materiálu. Niektoré hroby boli v superpozícii (hroby 1 a 4), čo svedčí o systematickom pochovávaní. Výskum západnej časti interiéru lode nepriniesol žiaduce výsledky, tento priestor bol značne zničený pri úprave kostola pred prvou svetovou vojnou (zistenie veľkej odpadovej jamy na stavebný materiál).

Sondážnymi prácami na východ od polygonálneho uzáveru kostola sa nám podarilo pomocou vertikálnej stratigrafie datovať ohradový múr do 18. storočia, teda do obdobia keď na lokalite vrcholilo pochovávanie. Ohradový múr narušil hroby (63 a 64) datované sprievodným materiálom do 16.—17. storočia (renesančné medené nášivky so silnými barokizujúcimi výtvarnými vplyvmi). Pôvodne stredoveký cintorín nebol ohraničený, neskôr jeho plochu vymedzoval úzky zemný val, do koruny ktorého bol v 18. storočí postavený ohradový múr.

Odkrytý stredoveký cintorín rámcovo datujeme podľa nálezového materiálu do 12.—18. storočia (obr. 3). Z hrobov, ktoré môžeme datovať do 12. storočia, teda do obdobia existencie románskej sakrálnej stavby, sa nám veľa nezachovalo. Systematické pochovávanie — dlhé používanie cintorína — narušilo a zničilo množstvo najstarších hrobov, o čom svedčí veľké osárium (obr. 4), ktoré stratilo svoju funkciu pravdepodobne v priebehu 16.—17. storočia. Do tohto obdobia datujeme podľa sprievodného keramického materiálu nepravidelne obdĺžnikový, mierne zahĺbený objekt 1/75. K hrobom datovaným do 12. storočia radíme hrob 16 na východ od polygonálneho uzáveru, hrob 65 v interiéri severnej prístavby, hroby 28 a 52, ako aj hrob 699 v interiéri veže. O pochovávaní ešte v 18. storočí máme dôkazy v sprievodnom materiáli v hroboch 27 a 42 (ihlice, ktoré patria do okruhu tzv. sedmohradského šperku). Mnoho hrobov datujú mince najmä do 14.—16. storočia.

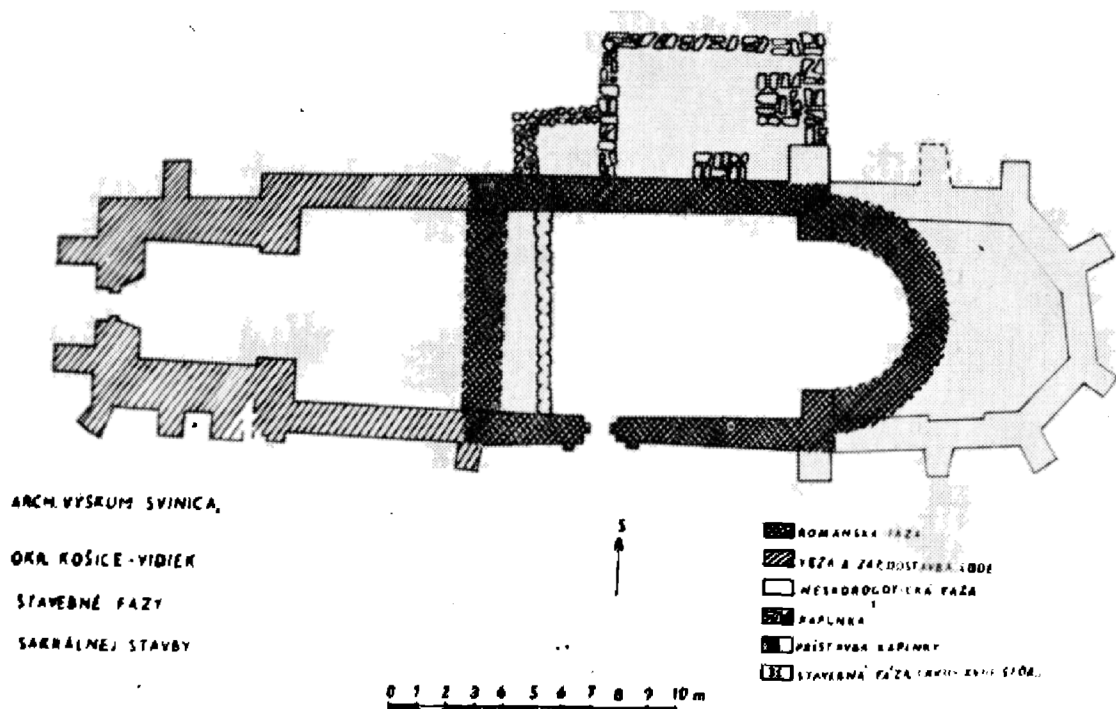

Obr. 5. Svinica, okr. Košice-vidiek. Sakrálna stavba a cintorín. Výskum r. 1975—1976.

Nie je úlohou tohto informatívneho príspevku venovať vyčerpávajúcu pozornosť datovaniu jednotlivých hrobových celkov, ako aj typológii a morfológii náhrobných kameňov, ktoré sa zväčša nachádzajú v sekundárnej polohe a sú značne porušené. Na dvoch náhrobných kameňoch sú kríže, a to na kameni č. 5 a na kameni, ktorý sa nachádza v základoch polygonálnej apsidy; kríž je zreteľne viditeľný z interiéru presbytéria.

Z materiálnej kultúry, ktorá sa nachádzala v jednotlivých najstarších hroboch, datovaných do 12.—13. storočia, uvádzame predovšetkým náhrdelníky najmä zo sklovitých perál, šitkové prstene a zlomky esovitých záušnic. Najstaršie hroby nemáme datované mincami.

Po zhodnotení prvej etapy systematického výskumu (sagrálna stavba a pri-

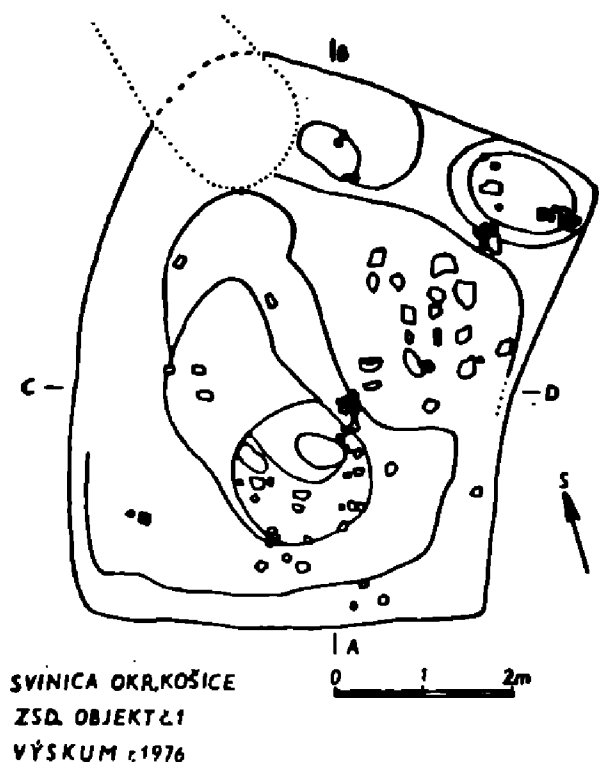
Obr. 6. Svinica, okr. Košice-viediek. Stavebné fázy sakrálnej stavby.

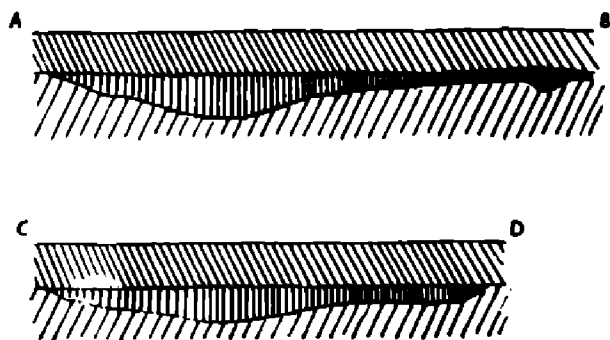
Obr. 7. Svinica, okr. Košice-viediek. Pohľad na archeologický výskum stredovekej dediny. Foto H. Gerecová.

Iahlý cintorín) datujeme vznik románskeho kostola do 12. storočia. Sem kladieme aj začiatky pochovávanie na lokalite, ktoré pretrváva až do 18. storočia (obr. 5; obr. 6). V 19. storočí stráca stredoveký cintorín svoju funkčnosť a pochovávanie sa presúva na inú polohu východne od terajšej dediny.

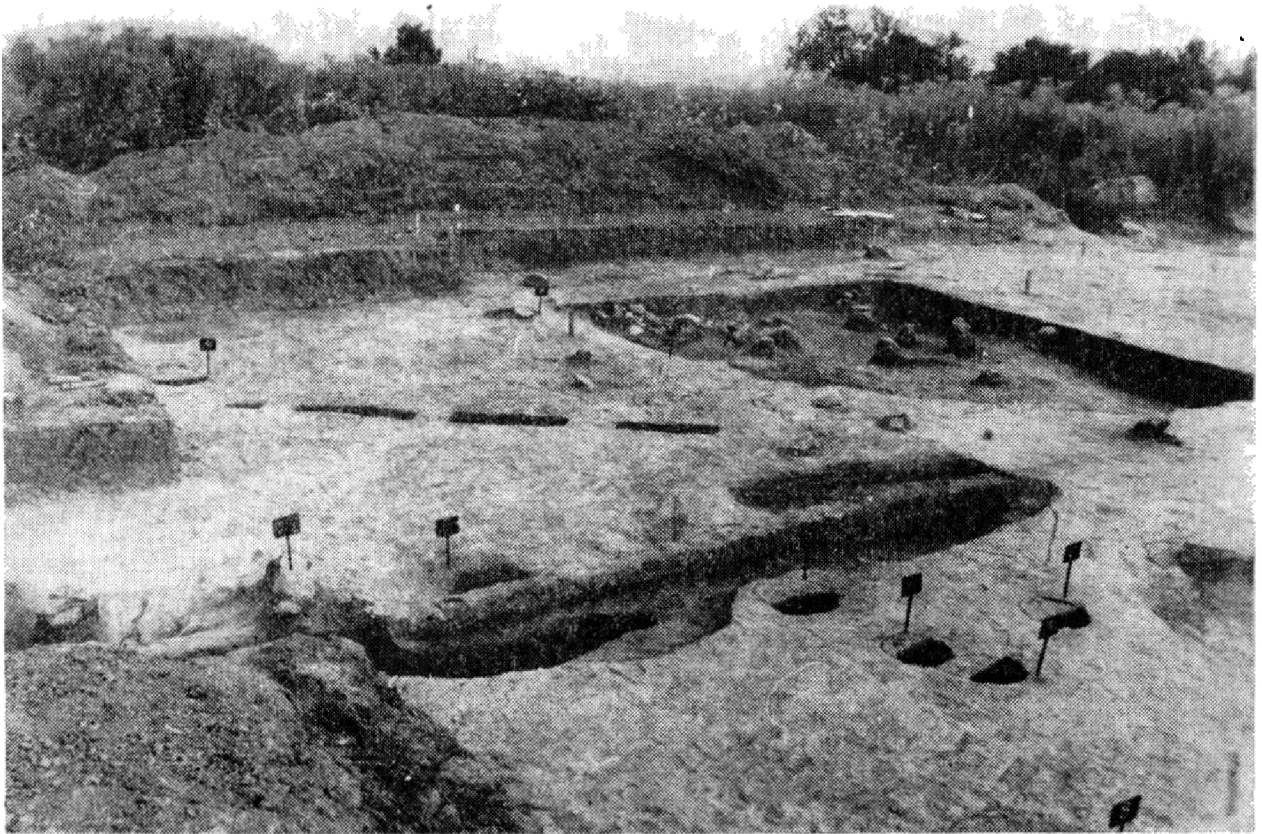
V roku 1976 sa začalo aj s výskumom príľahlej stredovekej dediny, kde predpokládame okrem sídliskových celkov aj panské feudálne sídlo, na východ od doteraz skúmanej polohy (počas prieskumu zachytené zvyšky kamennej architektúry). Systematický výskum pokračoval aj v roku 1977. Kým v roku 1976 sme robili zisťovací rez v smere V—Z po celej dĺžke lokality, v roku 1977 sme pristúpili k plošnej odkrývke. Skúmala sa plocha 20×32,5 m (obr. 7). V roku 1976 sme odkryli, respektíve lokalizovali 8 objektov, z ktorých obj. 1/76, 2/76 a 8/76 môžeme považovať za obytné, v roku 1977 sme odkryli 17 objektov, z ktorých k obytným radíme obj. 1/77, 3/77 a 13/77. Ostatné objekty sú výrobné, prípadne slúžili ako zásobnicové jamy. Výsledky výskumu v r. 1977 nás utvrdzujú v názore, že sme zachytili západný okraj dediny, predovšetkým s objektmi výrobného charakteru a zásobnicovými jamami. V objektoch 1/76, 2/76 8/76, 3/77 a 13/77 sme zistili zreteľné stopy po deštrukcii kozubov. Objekt 1/76 (obr. 8) mal nepravidelný obdĺžnikový tvar; v severovýchodnej časti sa zachytili stopy po deštrukcii kozubu, ktorého kamenné zvyšky sme pozorovali temer v celom objekte. Zachované vnútorné rozmery objektu boli 4,75×5,30 m.

REZY OBJEKTOM 1/76

Obr. 8. Svinica, okr. Košice-vidiek. Objekt 1/76.

Obr. 9. Svinica, okr. Košice-vidiek. Objekt 1/77, kolové jamy a zřáby. Foto D. Čaplovič.

Obr. 10. Svinica, okr. Košice-vidiek. Objekt 3/77. Foto H. Gerecová.

prístup doňho bol pravdepodobne zo severozápadnej strany. Miestami bol zahĺbený 0,50—0,60 m. Stopy po koloch sa nezachovali. Vo výplni sa našli okrem značného množstva keramiky, datovanej do 12.—13. storočia, zlomky železného nožika, torzo z kostenej rúčky a rekonštruovaný hlinený kotlík. Okrem týchto úžitkových predmetov dennej potreby sme z výplne vybrali množstvo zvieračích kostí (bez bližšieho určenia, materiál sa odovzdá na rozbor).

Rozborom ďalších objektov sa bude zaoberať po definitívnom uzavretí a spracovaní celého výskumu špecializovaná štúdia.

Po doterajších výsledkoch výskumu možno konštatovať, že okrem zahĺbených objektov v niektorých prípadoch so stopami po kolovej konštrukcii sme zachytili aj jednoduché povrchové objekty zo zvyškami ohnísk (obr. 9). Mnohé objekty boli v superpozícii a značne porušené systematickou hlbokou orbou, ako aj kultiváciou pôdy po opustení dediny v období neskorého stredoveku. Týmito zásahmi vysvetľujeme aj niektoré nepravidelnosti tvarov objektov (obr. 10), s ktorými sa stretávame na východnom Slovensku nielen pri výskume stredovekých dedinských sídlisk, ale aj sídlisk zo slovanského obdobia (výsledky nepublikovaného výskumu v Trebišove, kde je zreteľná chronologická nadväznosť stredovekých objektov na staršie slovanské objekty). S uvedenými faktormi bude preto treba pri výskume stredovekých dedinských sídlisk na východnom Slovensku počítať. Veľký výskyt nielen zlomkov, ale aj rekonštruovateľných hlinených závesných kotlíkov nás oprávňuje vysloviť názor, že ich výskyt nemožno v 12.—13. storočí jednoznačne spájať s etnickou príslušnosťou, ale naopak, že závesný hlinený kotlík sa postupne stáva stále viac a viac úžitkovým predmetom. Ide predovšetkým o jeho používanie na otvorenom ohnisku, ktoré vo vyšších horských oblastiach možno spájať aj s pastierstvom. Zlomky hlinených kotlíkov poznáme z východného Slovenska nielen zo skúmanej lokality, ale aj z lokalít Batizovce, okr. Poprad (Budinský—Krička, 1965, s. 167 až 176), Nižný Lanec, okr. Košice-vidiek (Budinský—Krička, 1963, s. 218). Veľký Šariš, okr. Prešov a Brehov, okr. Trebišov (Budinský—Krička, 1970, s. 179, pozn. 30, obr. 4).

Pri budúcom výskume treba riešiť ešte ďalšie problémy, ktoré doteraz vystali. Ide napr. o otázku využitia žlabov, ktoré sme zachytili počas tohoročnej výskumnej sezóny. Zatiaľ nevieme, či ich možno spájať len s funkciou odvodňovacích kanálov, alebo či im možno pripisovať úlohu pri delení skupín objektov na samostatné sídliskové celky.

Nemenej závažnou úlohou bude vysvetlenie veľkého výskytu železných ostrôh z 12.—15. storočia. Doterajšie výsledky výskumu v tejto oblasti, kde postradáme železný inventár, ktorý by bolo možné spájať s poľnohospodárskou činnosťou, a naopak máme veľa ostrôh, nám dovoľujú vysloviť predpoklad, že v skúmanej stredovekej dedine žila v tangovanom období družina bojovníkov drobného feudála.

Sprievodný materiál je veľmi bohatý najmä na keramický inventár, v ktorom sa okrem zlomkov kotlíkov vyskytujú rôzne typy hlinených hrncov a misiek zdobených rytou vlnovkou, pásmi vodorovných rytých línií a pásmi vrypov, značky na dnách rôznych typov a pod. V železnom inventári prevláda množstvo ostrôh, zlomky nožíkov, kľúčov a podkov. Ojedinele sa vyskytlo zubadlo a volská podkova. Medzi iným sprievodným materiálom sa objavili v objekte 3/77 aj železné placky, čo nám umožňuje predpokladať na lokalite aj existenciu kováčskych dielní. Kostený materiál ako úžitkové predmety sa nachádza v objektoch len ojedinele. Medzi sprievodným materiálom je veľké množstvo zvieračích kostí. Na zvyškoch hlinených tehál možno sledovať odtlač-

ky rôznych druhov rastlín. Ojedinele sa našla veľká esovitá náušnica a kamený mažiar s uškom.

Existenciu stredovekej dediny datujeme podľa sprievodného materiálu do 11.—15. storočia (medzi keramickým materiálom absolútne chýba glazovaná keramika). Po tomto období sa pravdepodobne obyvatelia dediny presúvajú pre nedostatok pitnej vody dolu do údolia k ceste, ktorá viedla z Abovsko-Turnianskej župy do Zemplínskej župy.

V ďalších výskumných sezónach zameriame pozornosť okrem dokončenia komplexného prebádania stredovekej dediny aj na neďalekú polohu Várhegy (hrad), kde sme prieskumom lokalizovali stredoveký výšinný hrádok s priemerom 40 m, ktorý má historickú súvislosť nielen so širokým okolím, ale predovšetkým so skúmanou stredovekou dedinou, prebudovanou románskou sakrálnou stavbou a stredovekým cintorínom.

Literatúra

- Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku za rok 1975. Nitra 1976 (v tlači).
Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku za rok 1976. Nitra 1977 (v tlači).
Budinský—Krička, V., 1963: Príspevok k poznaniu slovanského osídlenia na juhovýchodnom Slovensku. In: Štud. Zvesti Archeol. Úst. Slov. Akad. Vied. 11. Nitra.
Budinský—Krička, V., 1965: Archeologické nálezy z Batizoviec. In: Štud. Zvesti Archeol. Úst. Slov. Akad. Vied. 15. Nitra.
Budinský—Krička, V., 1970: Príspevok k poznaniu včasnostredovekej dediny na východnom Slovensku. Slov. Archeol., 18.
Karniš, J.—Kvitkovič, J., 1970: Prehľad geomorfologických pomerov východného Slovenska. In: Geografické práce, 1. Košice.
Magyarország vármegyéi és városai (Magyarország monografiája). 1. Abauj—Torna vármegye és Kassa. Budapest 1896.
Súpis pamiatok na Slovensku. 3. Bratislava 1969.
Vályi, A., 1977: Magyar országnak leírása. 3. Budapest.

Archäologische Untersuchung der mittelalterlichen Dorfwüstung in Svinica, Bez. Košice-Land

Die archäologische Untersuchung des mittelalterlichen sakralen Baues (Abb. 1) wurde im J. 1975 eingeleitet (Slowakisches Institut für Denkmalpflege und Naturschutz — Zentrale in Prešov, und Ostslowakisches Museum in Košice) und setzte auch im J. 1976 fort, wann auch die Untersuchung der mittelalterlichen Dorfwüstung nordöstlich des sakralen Baues und des lokalisierten mittelalterlichen Friedhofes begann.

Von der romanischen Kirche erhielt sich bis heute das Eingangsportal und ein Fenster (Abb. 2) wie auch die Südwand des Schiffes und Triumphbogens aus gequadertem Mauerwerk. Bei der Grabung kam man zu der Schlussfolgerung, dass zu der romanischen Kirche ein im 12. Jh. angelegter mittelalterlicher Friedhof gehörte, der bis in das 18. Jh. hinein bestand (Abb. 3). Es wurde eine Menge von Grabsteinen gewonnen, die meistens bereits in sekundärer Lage waren, und nördlich von der Kirche stellte man ein grosses Ossarium fest (Abb. 4). Die romanische einschiffige Kirche (Abb. 5; Abb. 6) hatte eine halbkreisförmige Apsis und die lichte Weite von $13,60 \times 7,20$ m. Ihre Bauanfänge melden sich aufgrund des Begleitmaterials aus einigen der ältesten mittelalterlichen Gräber in das 12. Jh. Der Turm wurde gleichzeitig mit der westlichen Verlängerung des Schiffes im Hochmittelalter erbaut. In späterer Zeit erfolgte eine Verlängerung der Kirche nach Osten mit einer poly-

gonalen Apsis. Der ganze Umbau wird in das 14. bis in die erste Hälfte des 16. Jh. datiert, wann der Umbau des Ostabschlusses beendet wurde. Der nördliche Anbau (Kapelle) erfolgte erst nach Beendigung dieser Arbeiten, wahrscheinlich im Verlauf des 16.–17. Jh. Die Umfassungsmauer des mittelalterlichen Friedhofes und der Kirche stammt erst aus dem 18. Jh., vorher hatte als Umfriedung der geweihten Fläche eine einfache Lehmschüttung gedient. Aus dem ältesten gefundenen Begleitmaterial der einzelnen Gräber gewann man Halsbänder aus verschiedenen geformten glasartigen Perlen, Schildchenfingerringe und S-förmige Schläfenringe. Münzen wurden in den einzelnen, mit Hilfe von Begleitmaterial in das 12. Jh. datierten Gräbern nicht festgestellt. Eine grössere Zahl von Gräbern ist durch Münzen in das 14.–16. Jh. datiert.

Die Untersuchung des mittelalterlichen Dorfes richtete sich auf die Erforschung verschiedener Typen mittelalterlicher Objekte auf einer Fläche von $20 \times 32,5$ m (Abb. 7). Das Objekt 1/76 lieferte viel Begleitmaterial (Abb. 8), besonders Bruchstücke von knöchernen Griffbelag und einen rekonstruierten tönernen Hängekessel. Insgesamt wurden im Grabungsjahr 1976–1977 25 Objekte untersucht, von denen sechs als Behausungen zu betrachten sind (Abb. 9; Abb. 10). Bei einigen Objekten erhielten sich Pfostenlöcher. Da der Westabschnitt des mittelalterlichen Dorfes, erfasst wurde, der vorläufig rahmenhaft in das 11.–15. Jh. angesetzt ist, können einige Objekte als Werkstätten angesehen werden, und zwar nicht nur aufgrund des Charakters ihres Inhaltes, sondern auch nach den bisherigen Erkenntnissen, dass sich derartige Objekte vorwiegend am Rand des mittelalterlichen Dorfes befanden. Manche Objekte dienten als Speichergruben.

Aufgrund der bisherigen Grabungsergebnisse muss über die Funktion der tönernen Hängekessel erwogen werden. Das Vorkommen der in das 12.–13. Jh. verwiesenen Kessel kann nicht eindeutig nur mit der ethnischen Zugehörigkeit verknüpft werden, es muss notwendig auch ihre Nutzniessung (offene Feuerstellen) und ihre Verwendung in Gebirgsgegenden (Hirtenelement) in Erwägung gezogen werden. Ferner wird es notwendig sein, auf der untersuchten Fundstelle die funktionelle Ausnützung der kleinen Gräben zu lösen, über ihre Funktion als Entwässerungskanäle (Gräben) und eine Kombinierung ihrer Funktion als Trennung einzelnen Gruppen von Objekten in kleinere selbständige Siedlungseinheiten im Rahmen des ganzen mittelalterlichen Dorfes zu erwägen. Eine nicht minder schwerwiegende Aufgabe ist die Deutung des grossen Vorkommens von Eisensporen. Eine weitere Aufgabe ist, das bisherige vereinzelte Vorkommen landwirtschaftlicher Geräte zu begründen. Es drängt sich die Frage auf, ob auf der untersuchten Fundstelle nicht die Kriegergefolgschaft eines kleinen Feudalherren gelebt hat.

Zu wertvollen Funden gehört ein grosser S-förmiger Schläfenring und der Teil eines gehenkelten Steinmörser. Die grosse Menge osteologischen Materials und von Abdrücken verschiedener Pflanzenarten auf den Ziegeln aus den einzelnen Objekten wird einer Analyse unterzogen werden müssen.

Im Verlauf der künftigen Grabungsjahre wird mit der systematischen Abdeckung des mittelalterlichen Dorfes fortgesetzt werden. Die Aufmerksamkeit wird auf den unweiten mittelalterlichen Wohnturm (mit dem Durchmesser von etwa 40 m) gerichtet werden, der sicherlich enge Zusammenhänge mit der historischen Entwicklung nicht nur des sakralen Baues und mittelalterlichen Friedhofs, sondern auch des untersuchten mittelalterlichen Dorfes hatte.

Abb. 1. Svinica, Bez. Košice-Land. Blick auf den sakralen Bau mit dem Turm. Photo O. Takáč.

Abb. 2. Svinica, Bez. Košice-Land. Romanisches Eingangsportal und Fenster. Photo D. Čaplovič.

Abb. 3. Svinica, Bez. Košice-Land. Mittelalterlicher Friedhof mit Körperbestattung. Photo O. Takáč.

Abb. 4. Svinica, Bez. Košice-Land. Grabsteine und ein Teil des Ossariums. Photo O. Takáč.

Abb. 5. Svinica, Bez. Košice-Land. Sakraler Bau und Friedhof. Grabung 1975–1976.

- Abb. 6. Svinica, Bez. Košice-Land. Bauphasen des sakralen Baues.
- Abb. 7. Svinica, Bez. Košice-Land. Blick auf die archäologische Abdeckung des mittelalterlichen Dorfes. Photo H. Gerecová.
- Abb. 8. Svinica, Bez. Košice-Land. Objekt 1/76.
- Abb. 9. Svinica, Bez. Košice-Land. Objekt 1/77. Pfostenlöcher und Gräben. Photo D. Čaplovič.
- Abb. 10. Svinica, Bez. Košice-Land. Objekt 3/77. Photo H. Gerecová.

